

Кодове на Рид-Соломон

Кристиян Стоименов

14 февруари 2026 г.

Факултет по математика и информатика,

**Ефективна реализация
на математически алгоритми
и концепции**

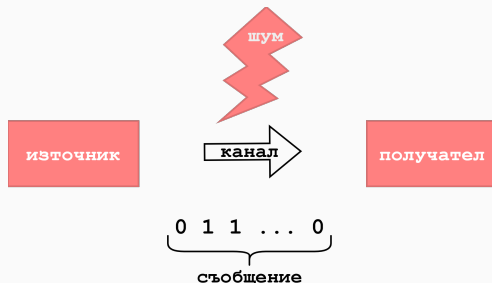
Дефиниция

Код на Рид-Соломон наричаме ...

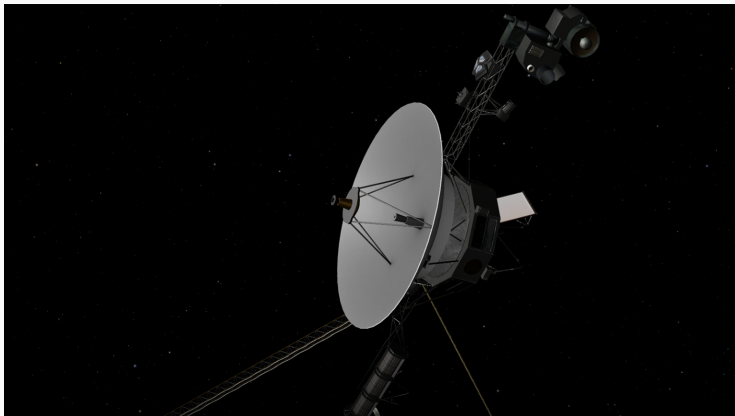

Какво е код?

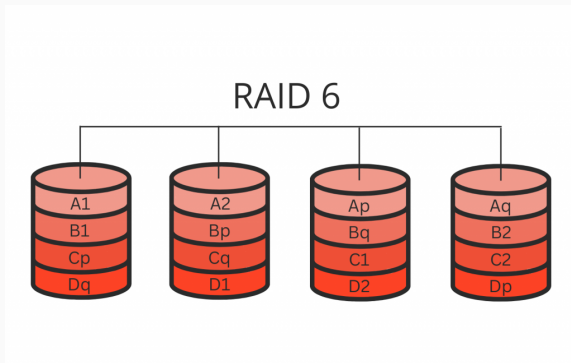
Шумозащитно кодиране наричаме набор от математически средства и алгоритми, чрез които грешки, възникнали при предаване на информация по канал между два агента, биват разпознати и поправени.

Фигура 1: Опростен модел на предаване на информация през комуникационен канал.

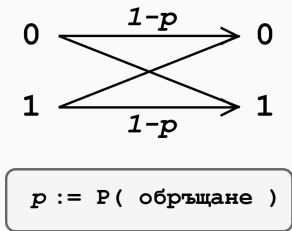
Фигура 2: Voyager 2 е безпилотна космическа сонда на НАСА, изстреляна през 1977 г., която изследва външните планети на Слънчевата система. Единственият апарат, посетил Уран и Нептун. Снимката е взета от [NAS26].

Фигура 3: RAID-6 е схема за нареждане на масив от дискове с цел максимално бързодействие и едновременно с това издръжливост при грешка. [Ana20]

- Приложенията на шумозащитното кодиране са много. Някои други от тях включват CD [99] и QR кодовете [qr].
- Основния фактор, допускащ ефективността на шумозащитното кодиране е следната теоремата за шумния канал (Шанън, 1948) [Mac03]. В общо линии тя гласи, че за произволен шумен канал, съобщения могат да се предават без загуба на информация, стига преносът да не надхвърля *капацитета* - максималната пропускателна способност, на канала.

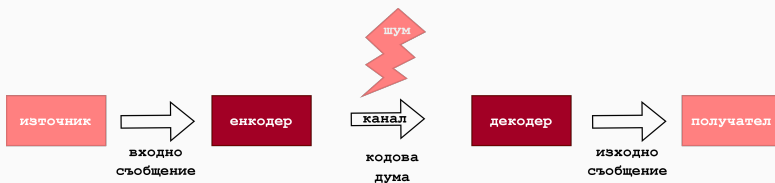
Какво представлява шумът?

Фигура 4: Двоичен симетричен канал.

Шумозащитен код, или за по-кратко само *код*, наричаме систематичен подход за съпоставяне между съобщение и кодова дума. Това съпоставяне се разглежда в две посоки:

- Посоката „съобщение \mapsto кодова дума” се нарича *кодиране*. *Кодирането изменя съобщението, добавяйки проверочни символи*¹, такива че входното съобщение да бъде възстановено в случай на промяна по време на предаване.
- Обратната, „кодова дума \mapsto съобщение”, се нарича *декодиране* и именно тя е същината на един шумозащитен код. *Декодирането използва въведените от кодирането проверочни символи, за да поправи възникнали грешки от предаването, ако свойствата на шумозащитния код позволяват това.*

Фигура 5: Опростен модел на предаване на информация през комуникационен канал, използвайки шумозащитен код.

¹на англ. redundancy

Код с повторение

Нека разгледаме един елементарен пример за шумозащитен код, за да илюстрираме по-ясно модела на предаване на информация през комуникационен канал.

Следва да фиксираме няколко основни параметъра на нашия код - дължина на съобщението и брой проверочни символа. От тях получаваме директно и максималния брой грешки, които шумозащитния код е способен да възстанови.

Нека за нашите цели съобщението се състои от 16 бита, а броят на проверочните символи е 32 бита. Така кодовата дума става за дължина 48 бита.

Използваме следния алгоритъм за кодиране. Ефектът от него е, че всеки бит от съобщението се предава точно по три пъти, т.е. повтаряме съобщението три пъти. Оттам и името на този код.

```
1  u64 encode(u16 msg)
2  {
3      u64 codeword=msg|msg<<16|msg<<32;
4      return codeword;
5  }
```

Декодирането също става очевидно - за всеки от битовете в получената кодова дума избираме стойност за съобщението, съответстваща на модата от стойностите на трите копия.

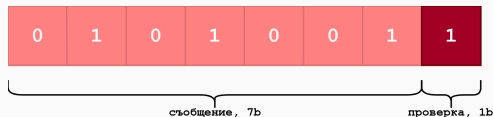
```
1  u16 decode(u64 codeword)
2  {
3      u16 msg=0;
4      for (int i=0; i<16; ++i
5          {
6          int l1=1<<i, l2=1<<(16+i), l3=1<<(32+i);
7          int b1=!!(codeword&l1), b2=!!(codeword&l2),
8              b3=!!(codeword&l3);
9          msg |= b1+b2+b3>>1<<i;
10     }
11     return msg;
12 }
```

Основни понятия

Разграничаваме *откриване* от *поправяне* на грешка. В първия случай имаме единствено информация, че полученото съобщение се различава от изпратеното. Във втория случай знаем не само това, ами и кои точно битове са били промени.

Друг вариант за грешка е обаче някои от битовете да бъдат *пропуснати*, а не *обърнати*. Също така възникват и други особености при бройни системи, които не са двоичната - в такива случаи не е достатъчно да знаем къде е възникнала грешката, тъй като има повече от една възможна друга стойност.

Прост пример за това е т.нар. *проверка по четност*. Нейната идея е следната. Ако имаме съобщение, съставено от например 7 двоични символа, то проверка по четност реализираме, добавяйки символ с такава стойност, че броя на всички единици сред съобщението да бъде четен. Очевидно в случая можем да забележим единствено нечетен брой грешки, а да поправим, не можем да нито една от тях.

Фигура 6: Прост пример за проверка по четност.

Линейни блокови кодове

Нека разгледаме какво точно представлява един шумозащитен код.

Оттук насетне считаме, че източник съставя съобщения използвайки *символи* от крайно поле \mathbb{F} с мощност q . Тъй като полетата, които ни интересуват са крайни, обичайно ги бележим с $GF(q)$.

Дефиниция

(n, k) *блоков код* \mathcal{C} над азбука от q символа наричаме множество от q^k вектора, всеки от които има дължина n . Тези вектори наричаме кодови думи.

На всеки блоков код съответства енкодер, който съпоставя на съобщението $m \in \mathbb{F}^k$ съответна кодова дума $c \in \mathcal{C}$.

Често кодовете, които ни интересуват имат следното свойство.

Дефиниция

Нека блоковия (n, k) код \mathcal{C} над $GF(q)$ образува линейно подпространство на линейното пространство от наредените n -торки \mathbb{F}_q^n . Тогава за \mathcal{C} казваме, че е **линеен** блоков код.

Използвайки аксиомите на линейно пространство, получаваме начин за „конструиране“ на нови кодови думи. Например, ако $c_1, c_2 \in \mathcal{C}$, то $c_1 + c_2 \in \mathcal{C}$.

Третата основна характеристика на блоковите кодове освен дължината на съобщението и дължината на кодовата дума е неговото минимално разстояние. Именно то определя максималният брой грешки, които кодът може да поправи. За целта ни е необходима следната метрика.

Дефиниция

Разстояние на Хеминг между две кодови думи $a, b \in C$, където C е (n, k) код, наричаме

$$d(a, b) := |\{i \mid a_i \neq b_i\}|$$

Дефиниция

Минимално разстояние на C наричаме

$$d(C) := \min\{d(a, b) \mid a, b \in C, a \neq b\}$$

Стойността

$$t = \left\lfloor \frac{d-1}{2} \right\rfloor$$

наричаме *радиус на опаковка* и съвпада с максималния брой грешки, които могат да бъдат поправени от кода C .

(n, k) код C , при който $d := d(C)$, бележим като (n, k, d) код.

Фигура 7: Абстрактно представяне на кодови думи заедно с радиус на опаковка.

Оттук насетне ще разглеждаме линейни блокови кодове. Нека \mathcal{C} е (n, k, d) линеен код. От линейната алгебра ни е известно понятието *базис* и знаем също така, че произволен елемент $c \in \mathcal{C}$ може да се представи (по единствен начин) като *линейна комбинация* на базисните вектори. Нека g_0, \dots, g_{k-1} образува базис на \mathcal{C} . Тогава за произволна кодова дума $c \in \mathcal{C}$ е вярно, че

$$c = \sum_{i=0}^{k-1} m_i g_i$$

Или, записвайки вектори g_i като редове на една матрица G

$$G = \begin{bmatrix} g_0 \\ g_1 \\ \vdots \\ g_{k-1} \end{bmatrix}$$

и съобщението като вектор-ред

$$m = [m_0 \cdots m_{k-1}]$$

кодовата дума, съответстваща на съобщението m получаваме като

$$c = mG$$

Матрицата G се нарича *пораждаща* за кода C . Чрез нея директно получаваме алгоритъм за кодиране - а именно чрез умножение.

Нека за илюстрация разгледаме един от първите използвани шумозащитни кодове - $(7, 4)$ кодът на Хеминг. Чрез него 4-битови съобщения се кодират в 7-битови кодови думи, използвайки 3 проверочни бита. Една негова пораждаща матрица е

$$G = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

Тогава съобщението $m = [1001]$ кодираме по следния начин

$$c = mG = [1100101]$$

Използвайки метриката *разстояние по Хеминг* схемата на декодиране се нарича *метод на максималното правдоподобие*.
Имаме следната

Теорема

За двоичен симетричен канал с вероятност за грешка $p < \frac{1}{2}$ декодирането по метода на максималното правдоподобие е еквивалентно на декодиране до най-близката кодова дума.

Сега ще разгледаме как работи това декодиране чрез таблица на Слепян.

Преди да посочим алгоритъма, ни необходима е следната

Дефиниция

Нека C е двоичен (n, k) код. *Съседен клас* на кода C , определен от вектора y наричаме множеството

$$y + C := \{y + c \mid c \in C\}$$

Лидер на съседен клас $y + C$ наричаме елемента

$$\hat{c} := \min_{c \in y + C} \text{wt}(c)$$

където $\text{wt}(c)$ е *теглото* на кодовата дума c , т.е. броят не нулевите битове из двоичната кодова дума.

Нека разгледаме сега алгоритъма за декодиране на получена дума.

Нека източникът е изпратил кодовата дума c , а поради шума на канала се е добавила някаква грешка e . До декодера достига (в общия случай) некодова дума $y = c + e$. Тогава е вярно, че

$$y + c = (c + e) + c = (c + c) + e = e$$

тъй като в $GF(2)$ събирането съвпада с операцията ИЗКЛЮЧВАЩО ИЛИ, а то има свойството $\forall a (a \oplus a = 0)$.

Оттук сме уверени, че получената дума y и грешката e принадлежат на един и същи съседен клас, както и, че всички възможни грешки при получена дума y са именно думите от този съседен клас.

Тогава това, което се изисква от декодер, използващ метода на максималното правдоподобие, е да намерим най-близката кодова дума \tilde{c} . Естествено е също така да допуснем по острието на Окам, че грешката е от минимално тегло - т.е. това е лидерът на съседния клас $y + C$.

Най-елементарният подход е да изброим всички съседни класове и да си харесваме. Използваме т.нар. стандартна таблица или *таблица на Слепян*.

Щом кодовите думи има дължина k , то всички такива са общо 2^k . Полагаме $M := 2^k$. Имаме, че кодът $\mathcal{C} = \{c_1, \dots, c_M\}$. Конструираме таблицата от M стълба и 2^{n-k} реда. В първия ред разполагаме кодовите думи от \mathcal{C} , започвайки от \mathcal{O} . На всеки от следващите t реда, където t е радиусът на опаковка, разполагаме съседен клас $e + \mathcal{C} = e, e + c_1, \dots, e + c_{M-1}$, сортирайки съседните класове според теглата на техните лидери. *Защо само следващите t реда?* Ами, защото онези съседни класове „под чертата” не можем да декодираме еднозначно.

След като вече имаме генерирана таблица на Слепян, алгоритъмът е следният. Получена дума u , не непременно кодова, търсим из таблицата на Слепян, и интерпретираме лидера на съответния ред като възникналата грешка.

Тогава възстановената кодова дума се получава като сума от получената дума и грешката.

0	c_1	c_2		c_{M-1}	съседни класове с лидери с тегло $\leq t$
e_1	$e_1 + c_1$	$e_1 + c_2$		$e_1 + c_{M-1}$	
e_s	$e_s + c_1$	$e_s + c_2$		$e_s + c_{M-1}$	съседни класове с лидери с тегло $> t$
e_{s+1}	$e_{s+1} + c_1$	$e_{s+1} + c_2$		$e_{s+1} + c_{M-1}$	
e_N	$e_N + c_1$	$e_N + c_2$		$e_N + c_{M-1}$	

Таблица 1: Стандартна таблица на Слепян

Нека разгледаме една примерна стандартна таблица на Слепян.

1	Number of cosets: 8												
2	Coset size: 16												
3	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	-----												
5	0000000		0000000	0010110	0011001	0100101	0101010	1110000	1001100	1000011	0111100	0110011	0001111
6	0000001		0000001	0010111	0011000	0100100	0101011	1110001	1001101	1000010	0111101	0110010	0001110
7	0000010		0000010	0010100	0011011	0100111	0101000	1110010	1001110	1000001	0111110	0110001	0001101
8	0000011		0000011	0010101	0011010	0100110	0101001	1110011	1001111	1000000	0111111	0110000	0001100
9	0000100		0000100	0010010	0011101	0100001	0101110	1110100	1001000	1000111	0111000	0110111	0001011
10	0000101		0000101	0010011	0011100	0100000	0101111	1110101	1001001	1000110	0111001	0110110	0001010
11	0000110		0000110	0010000	0011111	0100011	0101100	1110110	1001010	1000101	0111010	0110101	0001001
12	0000111		0000111	0010001	0011110	0100010	0101101	1110111	1001011	1000100	0111011	0110100	0001000

Както забелязвате, този метод е крайно непрактичен по множество причини. Съществуват подходи за неговото опростяване на алгоритъма за общия случай на линеен код. Нека разгледаме метода на *декодиране чрез синдроми*.

Дефиниция

Проверочно съотношение за двоичен код \mathcal{C} се нарича
такова хомогенно линейно уравнение

$$p : a_1x_1 + \cdots a_nx_n = 0$$

за което е изпълнено, че всяка кодова дума $c \in \mathcal{C}$ е
решение на p , т.е.

$$a_1c_1 + \cdots a_nc_n = 0$$

Дефиниция

Двоичен код, определен от проверочните съотношения p_1, \dots, p_n , наричаме множеството от всички двоични думи с дължина n , които са решения на системата уравнения

$$\begin{cases} p_1 : & a_{1,1}x_1 + \dots + a_{1,n}x_n = 0 \\ p_2 : & a_{2,1}x_1 + \dots + a_{2,n}x_n = 0 \\ & \vdots \\ p_s : & a_{s,1}x_1 + \dots + a_{s,n}x_n = 0 \end{cases}$$

Коефициентите на тази система образуват **проверочна матрица** за кода C , съставен от това множеството от двоични думи с дължина n .

Проверочна матрица ни интересува, поради следното си основно свойство.

Теорема

Ако имаме линеен код \mathcal{C} , който се определя от проверочната си матрица H , то е вярно, че

$$c \in \mathcal{C} \iff cH^T = 0$$

Следващият резултат пък излага как да получим проверочна матрица, ако разполагаме с пораждащата такава.

Теорема

Проверочна матрица на линеен (n, k) код има вида $H = (A|E_{n-k})$ ТСТК съществува пораждаща матрица G на този код от вида $G = (E_k|A^T)$.

Използвайки проверочната матрица можем да получим по-ефикасен алгоритъм за декодиране. Той се основава на следната

Дефиниция

Нека имаме линеен (n, k) код C . Ако x е произволен n -мерен вектор, **синдром** на x наричаме $(n - k)$ -мерния вектор

$$s^T = Hx^T$$

За синдромите можем да направим следните две тривиални наблюдения.

- Произволен вектор $c \in \mathbb{F}^n$ е принадлежи на кода ТСТК с има нулев синдром.
- Два вектора $a, b \in \mathbb{F}^n$ имат равни синдроми ТСТК принадлежат на един и същи съседен клас на кода.

Доказателството на това твърдения е следното:

$$Hx^T = Hy^T \iff H(x+y)^T \iff x+y \in \mathcal{C} \iff x \in y+\mathcal{C}$$

Основавайки се на последното свойство, можем да модифицираме таблицата на Слепян така, че тя да съдържа единствено две колони. В първата имаме лидерите на съседните класове на кода, а във втората - техните синдроми.

Алгоритъмът за декодиране на произволен линеен код става следния. За получен вектор u пресмятаме синдрома $s^T = Hu^T$ и намираме реда от таблицата, чиято дясна колона е полученият синдром. Лидерът, намиращ се в лявата колона е възникналата грешка.

Нека разгледаме една примерна таблица със синдроми.

1	Syndrome		Leader
2	-----		
3	000		0000000
4	001		0000001
5	010		0000010
6	011		1000000
7	100		0000100
8	101		0100000
9	110		0010000
10	111		0001000

Циклични кодове

Дефиниция

Нека имаме вектор $b = [b_0, b_1, \dots, b_{n-1}]$. *Циклично преместване* на b наричаме вектор b' , получен като координатите са разместени така, че втората е записана на първо място, третата на втората и т.н.. Първата е записана на последно място.

$$b' := [b_1, b_2, \dots, b_0]$$

Дефиниция

*Линеен блоков код, който заедно с всяка своя кодова дума $c = [c_0, \dots, c_{n-1}]$ съдържа още и неговото циклично завъртане $c' = [c_1, \dots, c_0]$, се нарича **цикличен код**.*

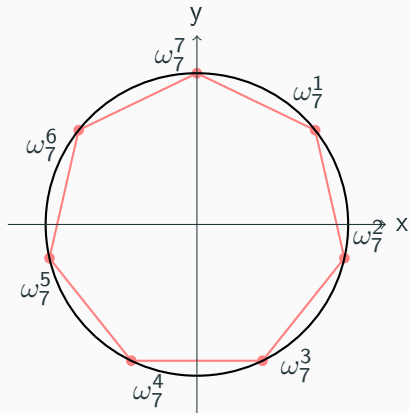
При работа с циклични кодове е удачно да имаме дефинирани не само операциите от линейното пространство, но още и *умножение на вектори* над полето $GF(q)$.

Поради тази причина се използва следното съответствие

$$c = [c_0, \dots, c_{n-1}] \mapsto c(x) = c_0 + c_1x + \dots + c_{n-1}x^{n-1}$$

и още по-конкретно изрази

$$c(\omega) = c_0 + c_1\omega + \dots + c_{n-1}\omega^{n-1} \quad \text{където } \omega^n = 1$$

Фигура 8: Решения на уравнението $x = \sqrt[7]{1}$. Забележка: Решенията са точно елементите на цикличната група \mathbb{C}_7 .

Цикличните кодове, понеже са линейни, имат своя пораждаща матрица. Но освен нея те имат и пораждащ полином -

Дефиниция

Пораждащ полином $g(x)$ на цикличен код C се нарича полиномът от най-ниска степен, съответстващ на ненулева кодова дума $g \in C$. Бележим $C = \langle g \rangle$.

Той е особен, поради свойствата, следващи от следната

Теорема

Ако имаме цикличен код $C = \langle g \rangle$, то:

- полиномът $g(x)$ дели $x^n - 1$ без остатък;
- вектор c е кодова дума ТСТК $g(x)$ дели $c(x)$;
- ако $\deg(g) = r$, то C е $(n, n - r)$ код, а пораждаща матрица G изглежда така -

$$G = \begin{pmatrix} g_0 & g_1 & \dots & g_r & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & g_0 & g_1 & \dots & g_r & 0 & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & 0 & g_0 & g_1 & \dots & g_r \end{pmatrix}$$

Можем да видим един примерен цикличен код, който се поражда от полинома $x^3 + x + 1$, и има кодови думи с дължина 7 бита.

$$G = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

Ха! Изненада! Това отново е $(7, 4)$ кодът на Хеминг! 😊

Сега можем да посочим как работи кодирането на съобщение, използвайки цикличен код.

Нека имаме $C = \langle g \rangle$. Входното съобщение представяме чрез *информационен полином*

$$i(x) = i_0 + \dots + i_{k-1}x^{k-1}$$

Имаме два подхода на кодиране, определени от това дали съобщението е част от получената кодова дума, или е „разбъркано”. Първият се нарича систематичен и именно него ще обясним тук. В него информационната последователност образува старшите членове на кодовата дума, т.е.

$$c(x) = x^{n-k}i(x) + t(x)$$

Знаейки, че $g(x) \mid c(x)$, можем да използваме теоремата на Евклид -

$$x^{n-k}i(x) = g(x)q(x) + r(x)$$

и тогава

$$c(x) = x^{n-k}i(x) + t(x) = g(x)q(x) + (r(x) + t(x))$$

където $r(x) + t(x)$ е от степен по-малка от $n - k$ и се дели на $g(x)$, откъдето $r(x) = -t(x)$.

Нека разгледаме един пример. Отново ще разгледаме познатия $(7, 4)$ код на Хеминг. За него имаме, че $C = \langle g \rangle$ при $g(x) = x^3 + x + 1$. Да вземем например съобщението 1001. На него съпоставяме информационен полином

$$i(x) = 1 + 0x^1 + 0x^2 + 1x^3 = x^3 + 1$$

Кодовата дума получаваме като

$$c(x) = x^3 i(x) + t(x) = x^6 + x^4 + x^3 + t(x)$$

Търсим $t(x)$, разделяйки $x^3 i(x)$ на $g(x)$, т.е. $x^6 + x^4 + x^3$ на $x^3 + x + 1$. Получаваме $q(x) = x^3$ и $r(x) = 0$.

Какво е код на Рид-Соломон?

Как се използват Рид-Соломон
кодовете?

Какви приложения имат
Рид-Соломон кодовете?

Благодаря за вниманието!

Литература

- [99] *IEC 60908:1999 — Compact Disc Digital Audio System*. Defines Cross-Interleaved Reed–Solomon Coding (CIRC) for error correction in audio CDs. International Electrotechnical Commission, 1999. URL: <https://standards.iteh.ai/catalog/standards/clc/7e75f508-8dea-4477-8151-dfac03511623/en-60908-1999>.
- [Ana20] Anadoxin. *Reed–Solomon Error Recovery in RAID-6*. <https://anadoxin.org/blog/error-recovery-in-raid6.html>. достъпено на 02.02.2026. 2020.
- [Mac03] David J. C. MacKay. *Information Theory, Inference, and Learning Algorithms*. <https://www.inference.org.uk/itprnn/book.pdf> достъпено на 02.02.2026. Cambridge University Press, 2003. ISBN: 0-521-64298-1.
- [NAS26] NASA. *Voyager 2 – NASA Science*. <https://science.nasa.gov/mission/voyager/voyager-2/>. достъпено на 02.02.2026. 2026.